

МЕТОДИЧНІ НАПРЯМИ ГОРИЗОНТАЛЬНОГО І ВЕРТИКАЛЬНОГО АНАЛІЗУ РУХУ ГРОШОВИХ КОШТІВ БАНКУ

METHODICAL DIRECTIONS OF HORIZONTAL AND VERTICAL ANALYSIS OF CASH FLOW OF BANK

УДК 336.717.18

<https://doi.org/10.32843/infrastuct44-35>

Тютюнник Ю.М.

к.е.н., доцент,
професор кафедри економічної теорії
та економічних досліджень
Полтавська державна аграрна академія

Тютюнник С.В.

к.е.н., доцент,
професор кафедри організації обліку
та аудиту
Полтавська державна аграрна академія

Tiutiunnyk Yuri

Poltava State Agrarian Academy

Tiutiunnyk Svitlana

Poltava State Agrarian Academy

У статті досліджено методику аналізу руху грошових коштів банку. Уточнено зміст категорій «грошові кошти» і «грошові потоки» банку. Запропоновано класифікацію видів грошових потоків банківських установ за відповідними ознаками. Обґрунтовано алгоритм аналізу руху грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності банку за інформацією «Звіту про рух грошових коштів за прямим методом». Розглянуто зміст і послідовність горизонтального та вертикального аналізу грошових потоків банку. Доведено необхідність перевищення темпу зростання чистого грошового потоку над темпами зростання доходів і активів, що забезпечує підвищення рівня фінансової стійкості та платоспроможності банківської установи. Визначено методичні підходи до формулювання висновків за результатами аналізу грошових потоків банку на базі інформації звіту про рух грошових коштів, який структуровано у розрізі видів діяльності.

Ключові слова: грошові кошти, грошові потоки, операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз.

В статье исследована методика анализа движения денежных средств банка. Уточ-

нено содержание категорий «денежные средства» и «денежные потоки» банка. Предложена классификация видов денежных потоков банковских учреждений по соответствующим признакам. Обоснован алгоритм анализа движения денежных средств в результате операционной, инвестиционной и финансовой деятельности банка по информации «Отчета о движении денежных средств по прямому методу». Рассмотрены содержание и последовательность горизонтального и вертикального анализа денежных потоков банка. Доказана необходимость превышения темпа роста чистого денежного потока над темпами роста доходов и активов, что обеспечивает повышение уровня финансовой устойчивости и платежеспособности банковского учреждения. Определены методические подходы к формулированию выводов по результатам анализа денежных потоков банка на базе информации отчета о движении денежных средств, который структурирован в разрезе видов деятельности.

Ключевые слова: денежные средства, денежные потоки, операционная деятельность, инвестиционная деятельность, финансовая деятельность, горизонтальный анализ, вертикальный анализ.

Methodology of analysis of cash flow of bank is investigational in the article. Maintenance of categories is specified «monetary resources» and «money streams» of bank. Monetary resources are cash-on-hands and money on accounts in banks, that can be used for current operations (money on current and other bank accounts). Money streams are a cash flow at the direction of payer from own charges for put on the account of recipient or their deliveries to him in an available form. Classification of types of money streams of bank institutions is offered on corresponding signs. The algorithm of analysis of cash flow is reasonable in the total operation, investment and financial activity of bank on information of «A cash flow statement is after a direct method». Maintenance and sequence of horizontal and vertical analysis of money streams of bank are considered. A horizontal analysis gives an opportunity: to define the sources of receipt of monetary resources for forming of positive money stream, in number to estimate the volumes of receipt of money from every source; to set directions of the use of monetary resources (constituents of negative money stream), give the estimation of sizes of expense of money after every direction. The vertical analysis of money streams of bank is conducted: after the types of activity (by an operation, investment, financial), that gives an opportunity to set part of every type of activity in forming positive, negative and clean money streams; in the cut of separate internal subdivisions, that will show payment each of them in forming of money streams of bank; on the separate sources of receipt and directions of expense of money, that gives an opportunity to set their part in forming of general money stream. The necessity of exceeding of rate of increase of clean money stream is well-proven over the rates increase of profits and assets, that provides the increase of level of financial firmness and solvency of bank establishment. Methodical approaches are certain in relation to formulation of conclusions on results the analysis of money streams of bank on the base of information of cash flow statement, that is structured in the cut of types of activity.

Key words: monetary resources, money streams, operating activity, investment activity, financial activity, horizontal analysis, vertical analysis.

Постановка проблеми. Успішний розвиток банківського сектору економіки України можливий лише у разі здійснення ефективного руху грошових коштів. Аналіз грошових потоків дає змогу вивчити їхні динаміку та структуру, визначити суму перевищення надходжень над витратами, виявити можливості внутрішнього самофінансування. Відсутність мінімально необхідного залишку грошових коштів свідчить про серйозні фінансові труднощі, а надлишкова їх величина – про те, що банківська установа зазнає втрат, які пов'язані з інфляцією та знеціненням грошей, а також з утраченою можливістю їх вигідного розміщення й отримання додаткового доходу.

Необхідною умовою стійкого фінансового стану банків є ефективний контроль над рухом грошових коштів та поліпшення управління грошовими потоками, що передбачає вдосконалення методичних прийомів їх аналізу, у тому числі горизонтального (часового) і вертикального (структурного).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні та прикладні аспекти аналізу руху грошових коштів банків достатньо широко висвітлено в науковій і навчально-методичній літературі. Узагальнення з даної проблематики засвідчило, що вагомий внесок у теорію та практику аналізу грошових потоків банківських установ зробили О.В. Васюренко і К.О. Волохата [1], А.М. Герасимович [2], Л.М. Єріс [3], А.В. Колдовський [4],

Д.В. Пірог [5; 6], О.С. Сергєєва [7; 8], З.І. Щиби-волок [9] та інші вчені-економісти. Водночас окремі аспекти використання прийомів горизонтального і вертикального аналізу потребують подальших досліджень, зокрема щодо врахування особливостей руху грошових коштів банків за видами діяльності відповідно до існуючого інформаційного забезпечення.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування методичних напрямів горизонтального і вертикального аналізу руху грошових коштів банку в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під управлінням грошовими потоками розуміють дії банку в цілому і кожної установи окремо щодо надання клієнтам банківських послуг (кредитування, лізингові та факторингові операції, операції з купівлі-продажу цінних паперів і врахування векселів, розрахунково-касове обслуговування тощо) за умови максимального збереження та додаткового залучення кредитних ресурсів банку [10].

Вивчення грошових потоків передбачає аналіз працівниками банківської установи руху грошових коштів клієнтів щодо періодичності, обсягів та напрямів їх здійснення. Грошові кошти – це готівка в касі та кошти на рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій (кошти на поточних та інших банківських рахунках). Грошові потоки – це рух грошових коштів за розпорядженням платника із власних рахунків для зарахування на рахунок одержувача або їх видачі йому в готівковій формі. У широкому розумінні – це рух грошових коштів та їхніх еквівалентів суб'єктів господарської діяльності у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання національного продукту, який здійснюється через обіг готівки та безготівкових коштів на банківських рахунках за визначений період часу.

Вивчаючи грошові потоки, з одного боку, банк ставить за мету залучити якомога більше коштів клієнтів і тим самим поповнити ресурсну базу (пасиви банку), з іншого – раціонально використати наявні кредитні ресурси для здійснення активних операцій у різних ефективних формах, не допускаючи їх відтоку з банку.

Грошові потоки банку вивчаються з метою [10]:

- підвищення якості обслуговування та розвитку взаємовідносин із пріоритетними клієнтами;
- здійснення кредитної підтримки суб'єктів господарювання з одночасним забезпеченням максимальної концентрації грошових коштів на рахунках банку, мінімізації їх відтоку до інших банків;
- супроводу кредитних коштів та контролю над їх цільовим використанням;
- збільшення ресурсної бази за рахунок залучення на обслуговування дочірніх структур,

партнерів та посередників клієнтів банку (як шляхом відкриття поточних рахунків, так і спрямування через відкриті рахунки основних грошових потоків);

– використання інформації про рух коштів клієнтів для прийняття рішень щодо оцінювання ризиків;

– забезпечення надійності банку.

Для ефективного аналізу й управління грошовими потоками банку пропонується їх класифікація за відповідними ознаками (табл. 1).

Розглянута класифікація дає можливість цілеспрямовано аналізувати і планувати різні види грошових потоків банківської установи.

Основним джерелом інформації для аналізу руху грошових коштів банку є дані форми фінансової звітності «Звіт про рух грошових коштів за прямим методом», яка складається відповідно до Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України [11]. У цій формі рух грошових коштів банківської установи відображається у розрізі трьох видів діяльності: операційної, інвестиційної та фінансової, що зумовлює формування відповідних алгоритмів аналізу (рис. 1–3).

Проаналізувавши чистий рух коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, далі проводиться комплексне оцінювання ефективності грошових потоків банку (рис. 4).

У процесі горизонтального (часового) аналізу грошових потоків банку за інформацією «Звіту про рух грошових коштів за прямим методом» визначаються обсяги формування додатного (позитивного) грошового потоку, від'ємного (негативного) грошового потоку та чистого грошового потоку, оцінюються динаміка та тенденції зміни їх величин (за показниками абсолютного приросту, темпів зростання та приросту). Додатний грошовий потік визначається як сума надходжень грошових коштів у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, а від'ємний потік – як сума витрачань грошових коштів за відповідними видами діяльності.

Горизонтальний аналіз дає змогу:

– визначити джерела надходження грошових коштів для формування додатного грошового потоку, кількісно оцінити обсяги надходження коштів із кожного джерела;

– установити напрями використання грошових коштів (складники від'ємного грошового потоку), дати оцінку розмірів витрачання коштів за кожним напрямом.

При цьому темп зростання чистого грошового потоку ($T_{чгп}$) необхідно зіставити з темпом зростання активів (T_A) і темпом зростання доходів (T_D) банку. Для нормального функціонування банківської установи, підвищення рівня її фінансової стійкості та платоспроможності потрібно,

щоб темп зростання доходів був вищим за темп зростання активів, а темп зростання чистого грошового потоку випереджав темп зростання доходів [12, с. 260]:

$$100 < T_A < T_D < T_{чгп} \quad (1)$$

Вертикальний (структурний) аналіз додатного, від'ємного та чистого грошових потоків банку проводиться [12, с. 261]:

1. Надходження: проценти отримані, комісійні доходи отримані; інші операційні доходи отримані
2. Витрачання: проценти сплачені; комісійні витрати сплачені; витрати на утримання персоналу сплачені; інші операційні витрати сплачені
3. Рух грошових коштів від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях (п.1+п.2)
4. Зменшення/збільшення операційних активів: кошти в банках; кредити, надані клієнтам; інші активи
5. Зменшення/збільшення операційних зобов'язань: кошти банків; рахунки клієнтів; інші зобов'язання
6. Чисте вибуття/надходження грошових коштів від операційної діяльності до сплати податку на прибуток (п.3+п.4+п.5)
7. Податок на прибуток сплачений/повернутий
8. Чисте вибуття/надходження грошових коштів від операційної діяльності (п.6+п.7)

Рис. 1. Алгоритм аналізу руху грошових коштів від операційної діяльності банку за інформацією «Звіту про рух грошових коштів за прямим методом»

Таблиця 1

Класифікація грошових потоків банку

Ознака класифікації	Вид грошових потоків
Напрямок руху грошових коштів	1. Додатний грошовий потік – характеризує обсяг надходження грошових коштів у цілому та за окремими джерелами їх утворення. 2. Від'ємний грошовий потік – характеризує обсяг витрачання грошових коштів у цілому та за окремими напрямками використання.
Метод обчислення обсягу	1. Валовий грошовий потік – уся сума надходження або витрачання грошей у періоді, що аналізується. 2. Чистий грошовий потік – різниця між додатним і від'ємним потоками грошей у періоді, що аналізується.
Вид діяльності	1. Грошовий потік у результаті операційної діяльності, під якою розуміють основну діяльність банку, а також іншу діяльність, яка не є інвестиційною чи фінансовою. 2. Грошовий потік у результаті інвестиційної діяльності, під якою розуміють сукупність банківських операцій із придбання та продажу довгострокових (необоротних) активів, а також короткострокових (поточних) фінансових інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів. 3. Грошовий потік у результаті фінансової діяльності, під якою розуміють сукупність операцій банку, які призводять до зміни величини і складу власного та позикового капіталу.
Рівень достатності обсягу	1. Надлишковий грошовий потік, за якого надходження грошей значно перевищує реальну потребу банку у фінансових ресурсах. 2. Дефіцитний грошовий потік, за якого надходження грошей є значно меншим за реальні потреби банківської установи.
Неперервність формування	1. Регулярний грошовий потік, за якого надходження і витрачання грошей здійснюються систематично, з певною періодичністю. 2. Дискретний (епізодичний) грошовий потік, що пов'язаний, як правило, з проведенням окремих банківських операцій; він виникає спонтанно, не маючи сталого обсягу і періодичності.
Період часу	1. Короткострокові грошові потоки (до одного року). 2. Довгострокові грошові потоки (понад один рік).
Черговість здійснення платежів	1. Пріоритетний грошовий потік – обов'язкові грошові виплати, що має здійснити банк у першочерговому порядку для запобігання фінансовим ускладненням і продовження діяльності. 2. Поточний грошовий потік, який характеризує обсяги і напрями використання грошей для фінансування поточної діяльності (крім пріоритетних платежів). 3. Відстрочений грошовий потік, який характеризує витрачання грошей на цілі, що не пов'язані безпосередньо з поточною діяльністю; такі виплати можна перенести на пізніші строки.
Вид валют, що використовуються у розрахунках	1. Грошові потоки в національній валюті. 2. Грошові потоки в іноземних валютах.

1. Надходження: надходження від реалізації та погашення інвестицій, наявних для продажу; інші види надходжень від інвестиційної діяльності
2. Витрачання: придбання інвестицій, наявних для продажу; придбання основних засобів та нематеріальних активів; придбання інвестицій, що відображаються за амортизованою вартістю; інші види витрачань від інвестиційної діяльності
3. Чисте вибуття/надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності (п.1– п.2)

Рис. 3. Алгоритм аналізу руху грошових коштів від фінансової діяльності банку за інформацією «Звіту про рух грошових коштів за прямим методом»

1. Надходження: надходження від інших запозичених коштів; інші види надходжень від фінансової діяльності
2. Витрачання: погашення інших запозичених коштів; виплата частки прибутку на основі фінансового результату року; інші види витрачань від фінансової діяльності
3. Чисте вибуття/надходження грошових коштів від фінансової діяльності (п.1– п.2)

Рис. 4. Алгоритм комплексного оцінювання грошових потоків банку за інформацією «Звіту про рух грошових коштів за прямим методом»

1. Чисте вибуття/надходження грошових коштів від операційної діяльності
2. Чисте вибуття/ надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності
3. Чисте вибуття/надходження грошових коштів від фінансової діяльності
4. Вплив змін курсів обміну валют на грошові кошти та їхні еквіваленти
5. Чисте зменшення/збільшення грошових коштів та їхніх еквівалентів (п.1+п.2+п.3+п.4)
6. Грошові кошти та їхні еквіваленти на початок року
7. Грошові кошти та їхні еквіваленти на кінець року (п.5+п.6)

Рис. 2. Алгоритм аналізу руху грошових коштів від інвестиційної діяльності банку за інформацією «Звіту про рух грошових коштів за прямим методом»

а) за видами діяльності (операційною, інвестиційною, фінансовою), що дає змогу встановити частку кожного виду діяльності у формуванні додатного, від’ємного та чистого грошових потоків;

б) у розрізі окремих внутрішніх підрозділів, що покаже внесок кожного з них у формування грошових потоків банку;

в) за окремими джерелами надходження і напрямами витрачання коштів, що дає можливість установити їхню частку у формуванні загального грошового потоку.

Вертикальний аналіз дає змогу:

– оцінити структуру грошових потоків, тобто розрахувати частку окремих джерел надходження і напрямів витрачання коштів у загальному обсязі та проаналізувати зміни, що відбулися;

– провести ранжирування джерел надходження і напрямів витрачання коштів за вагомістю та порівняти отримані результати.

Під час формулювання висновків за результатами аналізу грошових потоків банку на базі інформації звіту про рух грошових коштів, структурованого в розрізі видів діяльності, необхідно враховувати такі моменти [12, с. 261–262].

1. Позитивне сальдо, тобто чисте надходження грошових коштів у результаті операційної діяльності, забезпечує стабільність функціонування

банківської установи у довгостроковій перспективі. Негативний грошовий потік у результаті операційної діяльності покривається за рахунок скорочення інвестиційних вкладень та/або джерел зовнішнього фінансування. Зростання негативного грошового потоку від операційної діяльності протягом тривалого часу, як правило, зумовлює зниження платоспроможності банку, навіть якщо грошові потоки від інвестиційної та/або фінансової діяльності є позитивними. Подібна ситуація у довгостроковому періоді може призвести до того, що банк буде не в змозі погашати свої зобов’язання, оскільки основним стабільним джерелом для цього є надходження грошових коштів саме від операційної діяльності.

2. Дослідження динаміки грошового потоку в результаті операційної діяльності має здійснюватися одночасно з такими показниками, як темпи приросту (зменшення) доходів і прибутку від операційної діяльності. Темпи приросту додатного і чистого грошових потоків у результаті операційної діяльності характеризують масштаби зростання фінансового потенціалу банку та рівень доходності, досягнутий за минулі періоди, що дає змогу зробити висновки про тенденції подальшого його розвитку. З іншого боку, грошовий потік від операційної діяльності є індикатором ділової активності

банківської установи та її здатності погашати свої зобов'язання.

3. Аналіз грошового потоку від інвестиційної діяльності дає змогу зробити висновок щодо ефективності інвестиційної політики банку та виявити інвестиції, які в майбутньому зумовлять надходження або витрачання грошових коштів.

4. Дослідження грошових потоків від фінансової діяльності дає можливість не тільки проаналізувати фінансову політику та фінансові можливості банку, а й спрогнозувати майбутні дивіденди власників.

Висновки з проведеного дослідження.

Необхідність забезпечення стійкого фінансового стану банківських установ вимагає створення ефективних методик аналітичних оцінок руху грошових коштів, практична реалізація яких забезпечить оперативність прийняття управлінських рішень щодо регулювання грошових потоків. Головна мета аналізу грошових потоків полягає в оцінюванні здатності банку генерувати грошові кошти визначеного розміру та в установленні строки, що необхідні для здійснення запланованих витрачань. Послідовність горизонтального і вертикального аналізу руху грошових коштів банку включає:

- вивчення обсягів, динаміки та структури грошових коштів за джерелами надходження;
- дослідження основних напрямів витрачання грошових коштів за обсягами, динамікою та структурою;
- встановлення впливу окремих чинників (зовнішніх і внутрішніх) на формування грошових потоків банку;
- виявлення рівня достатності формування грошових потоків за видами діяльності, необхідних для нормального функціонування банківської установи;
- визначення ефективності використання грошових коштів у процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- вивчення факторів і прогнозування збалансованості та синхронізації додатного і від'ємного грошових потоків за обсягом і часом для забезпечення поточної та перспективної платоспроможності банку;
- інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень з оптимізації грошових потоків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васюренко О.В., Волохата К.О. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навчальний посібник. Київ : Знання, 2006. 463 с.
2. Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. А.М. Герасимовича. Київ : КНЕУ, 2003. 599 с.
3. Єріс Л.М. Теоретичні засади управління грошовими потоками банку в сучасних умовах розвитку банківського бізнесу. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 2. С. 1062–1066.

4. Колдовський А.В. Оцінка грошових потоків акціонерного товариства на основі звіту про рух грошових коштів. *Молодий вчений*. 2015. № 2(6). С. 1134–1137.

5. Пірог Д.В. Грошові потоки банку як самостійний об'єкт стратегічного обліку і аналізу. *Економіка та держава*. 2011. № 7. С. 86–89.

6. Пірог Д.В. Місце комплексного управління грошовими потоками в системі банківського менеджменту. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 16. С. 59–62.

7. Сергєєва О.С. Використання системного підходу в аналітичному забезпеченні управління грошовими потоками банків. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9. Ч. 2. С. 152–155.

8. Сергєєва О.С. Управління грошовими потоками банків : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 ; Одеський національний економічний університет. Одеса, 2015. 20 с.

9. Щибиволок З.І. Аналіз банківської діяльності : навчальний посібник. Київ : Знання, 2007. 311 с.

10. Класифікація грошових потоків банку. URL : <http://vlynko.com/?p=296> (дата звернення: 21.06.2020).

11. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : Постанова Правління Національного банку України № 373 від 24 жовтня 2011 р. / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11> (дата звернення: 21.06.2020).

12. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Київ : Знання, 2012. 815 с.

REFERENCES:

1. Vasiurenko O.V., Volokhata K.O. (2006). *Ekonomicnyi analiz diialnosti komertsiinykh bankiv* [Economic analysis of commercial banks]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)
2. Herasymovych A.M. (2003) *Analiz bankivskoi diialnosti* [Analysis of banking activities]. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
3. Yeris L.M. (2014). *Teoretychni zasady upravlinnia hroshovymy potokamy banku v suchasnykh umovakh rozvytku bankivskoho biznesu* [Theoretical principles of management of bank money streams are in modern terms of development of bank to business]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky* [Global and National Problems of Economy]. Vol. 2, pp. 1062-1066.
4. Koldovskiy A.V. (2015). *Otsinka hroshovykh potokiv aktsionernoho tovarystva na osnovi zvituv pro rukh hroshovykh koshtiv* [Estimation of corporation's cash flows based on cash flow statement]. *Molodyi vchenyi* [Young scientist]. Vol. 2 (6), pp. 1134-1137.
5. Piroh D.V. (2011). *Hroshovi potoky banku yak samostiinyi ob'iekt stratehichnoho obliku i analizu* [Bank cash flows as a separate object of strategic accounting and analysis]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and state]. Vol. 7, pp. 86-89.
6. Piroh D.V. (2011). *Mistse kompleksnoho upravlinnia hroshovymy potokamy v systemi bankivskoho menedzhmentu* [The place of integrated cash flow management in the banking management system]. *Investyt-*

sii: praktyka ta dosvid [Investment: practice and experience]. Vol. 16, pp. 59-62.

7. Serhieieva O.S. (2014). Vykorystannia systemnoho pidkhodu v analychnomu zabezpechenni upravlinnia hroshovymy potokamy bankiv [Application of the system approach in analytical support of banking cash flow management]. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu [Scientific Bulletin of Kherson State University]. Vol. 9. Ch. 2, pp. 152-155.

8. Serhieieva O.S. (2015). Upravlinnia hroshovymy potokamy bankiv [Bank cash flow management]. (Master's thesis, Odessa National Economic University, Ukraine). Odesa. (in Ukrainian)

9. Shchybyvolok Z.I. (2007). Analiz bankivskoi diialnosti [Analysis of banking activities]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)

10. Klasyfikatsiia hroshovykh potokiv banku. URL: <http://vlynko.com/?p=296> (accessed 21 June 2020).

11. Instruktsiia pro poriadok skladannia ta opryliudnennia finansovoi zvitnosti bankiv Ukrainy: postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy № 373 vid 24 zhovtnia 2011 r. / Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11> (accessed 21 June 2020).

12. Tiutiunyk Yu.M. (2012). Finansovyi analiz [Financial analysis]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)